

FREDY PERLMAN

**THE CONTINUING APPEAL OF
NATIONALISM**

Black & Red, Detroit, 1985

Oorspronkelijk verschenen in Fifth Estate, Winter 1985

<https://www.fiftheastate.org/archive/319-winter-1985/the-continuing-appeal-of-nationalism/>

**DE VOORTDURENDE AANTREKKINGSKRACHT
VAN HET NATIONALISME**

De voortdurende aantrekkingskracht van het Nationalisme

Het nationalisme werd deze eeuw al verscheidene malen dood verklaard:

- na de eerste wereldoorlog, toen de laatste keizerrijken van Europa, het Oostenrijkse en het Turkse, werden verbrokkeld in zelfstandige naties, en er geen benadeelde nationalist overbleven, de Zionisten uitgezonderd.
- na de Bolsjewistische staatsgreep, toen werd gezegd dat de strijd van de burgerij voor zelfstandigheid was overstegen door de strijd van de arbeider die geen vaderland had.
- na de militaire nederlaag van het Fascistische Italië en het Nationaal Socialistische Duitsland, toen de genocidale gevolgen van het nationalisme in het zicht van iedereen werden tentoongesteld, toen men dacht dat het nationalisme als geloof en als praktijk permanent in diskrediet waren gesteld.

En toch zien we veertig jaar na de militaire nederlaag van de Fascisten en van de Nationaalsocialisten dat het nationalisme niet alleen heeft overleefd maar zelfs werd herboren, een heropleving doormaakte. Het nationalisme werd niet alleen nieuw leven ingeblazen door zogeheten rechts, maar ook en vooral door zogeheten links. Na de nationaalsocialistische oorlog bleef het nationalisme niet beperkt tot de conservatieven, het werd het geloof en de praktijk van de revolutionairen en het bewees zichzelf het enige revolutionaire geloof te zijn dat ook echt slaagde.

Linkse of revolutionaire nationalist benadrukken dat hun nationalisme niets gemeen heeft met het nationalisme van fascist en nationaalsocialisten, dat hun nationalisme een nationalisme van de verdrukten is, dat het zowel persoonlijke als culturele bevrijding biedt. De beweringen van de revolutionaire nationalist werden over de hele wereld verspreid door de twee oudste bestaande hiërarchische instituten die tot in onze wereld hebben overleefd: de Chinese Staat en recenter, de Katholieke Kerk. Heden ten dage wordt het nationalisme aangeprezen als een strategie, een wetenschap en een theologie van de bevrijding, als een vervulling van het gezegde van de Verlichting dat kennis macht is, als een bewezen antwoord op de vraag Wat Te Doen.

Om deze beweringen te weerleggen en ze in een context te plaatsen, moet ik me afvragen wat het nationalisme is – niet alleen het nieuwe revolutionaire nationalisme maar ook het oude conservatieve. Ik kan niet beginnen met een definitie van het begrip omdat nationalisme geen woord is met een statische definitie. Het is een term die een reeks verschillende historische ervaringen dekt. Ik zal beginnen met een korte schets van een aantal van die ervaringen.

* * *

Volgens een algemeen (en manipuleerbaar) misverstand is imperialisme relatief recent en behelst het de kolonisatie van de hele wereld en is het bovendien het laatste stadium van het kapitalisme. Deze diagnose wijst naar een specifieke remedie: het nationalisme is een tegengif voor het imperialisme. Nationale bevrijdingsoorlogen zouden het kapitalistische rijk openbreken.

Deze diagnose dient een doel maar beschrijft geen gebeurtenis en geen toestand. We benaderen de waarheid wanneer we deze opvatting op z'n kop zetten en zeggen dat imperialisme de eerste fase van het kapitalisme was, dat de wereld daarna werd gekoloniseerd door natiestaten en dat het nationalisme de dominante, de huidige en (hopelijk) laatste fase van het kapitalisme is. De feiten in deze zaak zijn niet pas gisteren ontdekt, ze zijn even vertrouwd als de misvatting die deze feiten ontkent.

Het was om een aantal goede redenen handig te vergeten dat de heersende Euraziatische grootmachten recent nog keizerrijken waren en geen natiestaten. De Ming-dynastie heerste over het Hemelse Rijk, de Ottomaanse dynastie over het Islamitische Rijk, de Habsburgse dynastie over het Katholieke Rijk en alle drie wedijverden ze met elkaar voor het bezit van de gekende wereld. Van deze drie waren de Katholieken niet de eerste imperialisten maar de laatste. Het Hemelse Rijk van de Ming heerste over het grootste deel van Oost-Azië en stuurde haar grote handelsvloeden overzee een eeuw voor de zeevarende Katholieken Mexico binnenvielen.

De bejubelaars van het Katholieke hoogstandje vergeten dat de Chinese keizerlijke bureaucraat Zheng He tussen 1420 en 1430 marine expedities van 70.000 manschappen leidde waarbij hij niet alleen Maleisië, Indonesië en Ceylon (Sri Lanka) aandeed, maar ook de Perzische Golf, de Rode Zee en Afrika bereikte. De bejubelaars van de Katholieke conquistadores doen ook kleinerend over de keizerlijke prestaties van de Ottomanen die alle behalve de meest westelijke provincies van het vroegere Romeinse Rijk veroverden, Noord-Afrika, Arabië, het Midden-Oosten en de helft van Europa overheersten, de Middellandse Zee controleerden en de poorten van Wenen bestormden. Het Katholieke Rijk richtte zich op het Westen, voorbij de grenzen van de gekende wereld, net om aan die omcirkeling te ontsnappen.

Het waren niettemin de Keizerlijke Katholieken die "Amerika ontdekten" en hun genocidale vernietiging en plunder van hun "ontdekking" veranderde de krachtsverhouding tussen de Euraziatische rijken.

Zouden de keizerlijke Chinezen of Turken minder dodelijk geweest zijn indien zij "Amerika hadden ontdekt"? De drie Keizerrijken beschouwden vreemdelingen als minder dan mensen en daardoor legitieme prooi. Voor de Chinezen waren de anderen barbaren, de Moslims en de Christenen beschouwden mekaar als ongelovigen. Het begrip ongelovige is minder brutaal dan de term barbaar vermits een ongelovige ophoudt een legitieme prooi te zijn en een volwaardig mens wordt zodra hij zich bekeert tot het ware geloof. Een barbaar

daarentegen blijft een prooi tot hij of zij door de brenger van de beschaving wordt getransformeerd.

Het begrip ongelovige, en de moraal die erachter schuilgaat, kwam in conflict met de praktijk van de Katholieke veroveraars. De tegenstrijdigheid tussen de belijdenis en de praktijk werd opgemerkt door een zeer vroege criticus, een priester genoemd Las Casas, die opmerkte dat de bekeringsceremonies uitvluchten waren om de niet-bekeerden uit te roeien en dat de bekeerde niet werden behandeld als mede-Katholiek maar als slaaf.

De kritiek van Las Casas deed weinig meer dan de Katholieke Kerk en de Keizer in verlegenheid brengen. Wetten werden uitgevaardigd en onderzoekers uitgestuurd, maar ze hadden weinig gevolg omdat bekering en plunder, de twee doelen van de Katholieke expedities, tegenstrijdige doelen waren. De meeste kerkelijken verzoenden zich ermee het goud te redden en de zielen te verdoemen. De Katholieke Keizer was meer en meer afhankelijk van de geplunderde rijkdom om te betalen voor zijn keizerlijke hofhouding, zijn leger en de vloten die de buit vervoerden.

Roof bleef voorrang hebben op bekering maar de Katholieken bleven in verlegenheid. Hun ideologie was helemaal niet geschikt voor hun praktijk. De Katholieken hadden het hoog op met hun verovering van de Azteken en de Inca's die ze beschreven als keizerrijken met instellingen die gelijkaardig waren aan die van het Habsburgse Rijk en met godsdienstige gebruiken die even duivels waren als die van de officiële vijand, het heidense rijk van de Ottomaanse Turken. Maar de Katholieken repten amper over de uitroeijingsoorlogen tegen gemeenschappen die noch keizers noch beroepslegers hadden. Hoewel dergelijke wapenfeiten zich regelmatig voordeden, waren ze in conflict met de ideologie en helemaal niet heldhaftig. De tegenstrijdigheid tussen de geloofsbelijdenissen en de daden van de veroveraars werd niet opgelost door de keizerlijke Katholieken. Ze werd opgelost door de voorbode van een nieuwe sociale vorm, de natiestaat. Twee van die voorboden verschenen hetzelfde jaar, 1561, toen een van de overzeese avonturiers van de Keizer zijn onafhankelijkheid van het rijk uitriep, en toen verschillende van de bankiers en leveranciers van de Keizer een onafhankelijkheidsoorlog startten.

De overzeese avonturier, Lope de Aguirre, faalde in het mobiliseren van aanhang en werd terechtgesteld.

De Keizerlijke bankiers en leveranciers brachten de inwoners van verschillende provincies op de been en slaagden erin deze provincies van het rijk af te scheiden (provincies die later Holland werden genoemd).

Deze twee gebeurtenissen waren nog geen nationale bevrijdingsstrijd. Ze waren aankondigingen van wat komen zou. Ze waren ook herinneringen aan het verleden. In het vervlogen Romeinse Rijk werd de Pretoriaanse Garde aangeworven om de Keizer te beschermen; de garde nam steeds meer functies over van de Keizer tot ze uiteindelijk de macht uitoefende in zijn plaats. In het Arabisch Islamitische Rijk had de Kalief Turkse lijfwachten aangeworven om hem te beschermen. Deze Turkse garde, net zoals de vroegere

Pretoriaanse, nam steeds meer functies over van de Kalief tot ze zowel het keizerlijke paleis als het keizerlijke ambt uitoefende.

Lope de Aguirre en de Hollandse Groten waren geen lijfwachten van de Habsburgse monarchie, maar de koloniale avonturier in de Andes en de Nederlandse handelshuizen en bankiers bezetten belangrijke keizerlijke ambten. Deze rebellen, net zoals de eerdere Romeinse en Turkse garde, wilden zich bevrijden van de spirituele schande en de materiële last van de diensten van de Keizer; ze oefenden reeds de Keizerlijke macht uit; de Keizer was nog slechts een parasiet.

De koloniale avonturier Aguirre was blijkbaar onbekwaam als rebel; zijn tijd was nog niet gekomen.

De Nederlandse hoogwaardigheidsbekleders waren niet onbekwaam en hun tijd was aangebroken. Ze wierpen het rijk niet omver, ze rationaliseerden het. De Nederlandse commerciële en financiële huizen bezaten reeds een groot deel van de rijkdom van de Nieuwe Wereld, ze hadden het ontvangen als betaling voor de bevoorrading van de keizerlijke vloten, legers en huishouding. Ze trokken er nu op uit om de kolonies te plunderen uit eigen naam en voor eigen profijt, bevrijd van hun parasitaire opperheer. En gezien ze niet Katholiek maar Calvinistische Protestanten waren, hadden ze geen last van enige tegenstrijdigheid tussen hun geloof en hun daden. Ze waren niet uit op het redden van zieltjes. Hun Calvinisme leerde hen dat een ondoorgrondelijke God alle zielen sinds het begin der tijden had gered en verdoemd en dat geen enkele Hollandse priester het plan Gods kon veranderen.

De Hollanders waren geen kruisvaarders; ze beperkten zich tot niet-heldhaftige, humorloze, ondernemingsgezinde plunder, berekend en geregeld; de plunderende vloten vertrokken op schema en keerden zoals gepland terug. Het feit dat de geplunderde vreemdelingen ongelovig waren werd minder belangrijk dan het feit dat ze geen Hollanders waren.

West-Europese voorlopers van het nationalisme verzonnen de woorden "wildernis, wilden". Het stond synoniem voor het woord "barbaar" van het oostelijk Euraziatische Hemelse Rijk. En beide woorden duiden mensen aan als legitieme prooi.

* * *

De strooptochten, de onderwerpingen en de onteigeningen opgestart door de Habsburgers werden gedurende de twee volgende eeuwen nagebootst door andere Europese koningshuizen.

Door de ogen van nationalistische geschiedkundigen zien de oorspronkelijke kolonisators en hun latere imitatoren eruit als naties: Spanje, Holland, Engeland, Frankrijk. Maar vanuit het standpunt van het verleden zijn de koloniserende machten Habsburg, Tudor, Stuart, Bourbon, Oranje – dat wil zeggen, dynastieën identiek aan de families die

mekaar al sinds het uiteenvallen van het westelijke Romeinse rijk bekwamen voor macht en rijkdom. De veroveraars kunnen van beide standpunten worden bekeken omdat het een overgangsfase is. Ze waren niet langer gewone feodale structuren maar ze waren nog geen volwaardige naties, al hadden ze er reeds een aantal, maar nog niet alle, kenmerken van. Het meest opmerkelijke ontbrekende element was het nationaal leger. Vooral tijdens de oorlogen tegen de onderdanen van de andere koning manipuleerden de Tudors en de Bourbons al lang het Engels-zijn of het Frans-zijn van hun onderdanen. Maar noch de Schotten en de Ieren, noch de Corsicanen en de Provençalen werden geronseld om te vechten en te sterven "uit liefde voor hun land". Oorlog was een zware feodale last, een corvée of karwei en de enige vrijwilligers waren avonturiers die droomden van goud, de enige patriotten waren patriotten van Eldorado.

De uitgangspunten van wat het nationalistische geloof zou worden, sprak de heersende vorsten niet aan, zij bleven vasthouden aan hun eigen beproefde beginselen. De nieuwe principes spraken de hogere ambtenaren van de heersers aan, de geldschietters, de handelaars in specerijen, de toeleveranciers van de strijdkrachten, de plundersaars van de koloniën. Deze mensen, zoals Lope de Aguirre en de Hollandse Groten, net zoals de eerdere Romeinse en Turkse garde, bekleedden sleutelposities maar bleven wel dienaars. Het jeukte de meesten van hen, zonet alle, om de vernedering en de last af te schudden, om zich te verlossen van de parasitaire opperheer, om de uitbuiting van landgenoten en de plundering van de kolonies in eigen naam en voor eigen profijt uit te voeren.

Deze mensen, later gekend als de burgerij of de middenklasse, waren rijk en machtig geworden sinds de dagen van de eerste schepen naar het westen. Een deel van hun rijkdom kwam van de geplunderde kolonies, als betaling voor de diensten die ze de Keizer verkochten; deze schat aan weelde zou later de primitieve of oorspronkelijke kapitaalaccumulatie worden genoemd. Een ander deel van die rijkdom was afkomstig uit de plunder van hun eigen landgenoten en burens via een methode die later gekend zou worden als kapitalisme; deze methode was niet helemaal nieuw, maar ze werd zeer wijdverspreid nadat de middenklasse haar handen had gelegd op het zilver en goud van de Nieuwe Wereld.

Deze middenklasse kreeg belangrijke bevoegdheden maar had nog niet genoeg ervaring in het uitoefenen van centraal politiek gezag. In Engeland zetten ze een koning af en riepen een *commonwealth* of gemenebest uit, maar bang als ze waren dat de volkskrachten die ze tegen de bovenklasse hadden gemobiliseerd zich nu tegen hen zouden keren, brachten ze een andere koning uit dezelfde dynastie aan de macht.

Het nationalisme kwam pas tot zijn recht tegen de late jaren 1700 toen twee uitbarstingen, dertien jaar na elkaar, de relatieve plaats van de twee bovenklassen omkeerde en permanent de politieke geografie van de wereld veranderde. In 1776 herhaalden koloniale handelaars en avonturiers Aguirre's heldendaad door de onafhankelijkheid ten opzichte van de overzeese heerser uit te roepen en deden ze beter

dan hun voorganger door hun mede-kolonisten te mobiliseren waardoor ze erin slaagden zich los te maken van het Hannoveraanse Britse Rijk. En in 1789 deden verlichte handelaars en schrijvers beter dan hun Hollandse voorlopers door niet slechts een paar verafgelegen provincies, maar de hele onderworpen bevolking in opstand te krijgen, de heersende Bourbon koning af te zetten en te halsrechten, en door de feodale allianties om te smeden tot nationale banden. Deze twee gebeurtenissen waren het einde van een tijdperk. Vanaf nu werden zelfs overlevende koningen haastig of langzaam nationalist en de overblijvende koninklijke domeinen kregen meer en meer de eigenschappen van natiestaten.

* * *

De beide achttiende-eeuwse revoluties waren erg verschillend en droegen andere en zelfs tegenstrijdige elementen bij tot het credo en de praktijk van het nationalisme. Het is niet mijn bedoeling deze gebeurtenissen hier te analyseren, wel om enkele van die elementen in herinnering te brengen.

Beide revoluties doorbraken met succes de banden van trouw aan een koningshuis en beide eindigden met de oprichting van kapitalistische natiestaten, maar afgezien van die eerste en laatste acte hadden ze weinig gemeen. De hoofdrolspelers van beide revoltes kenden de rationele doctrines van de Verlichting, maar de eigengereide Amerikanen beperkten zich tot politieke problemen, voornamelijk tot het probleem van het opstarten van een staatsmachinerie die het van Koning George kon overnemen. Heel wat Fransen gingen veel verder, ze stelden niet alleen het probleem van de reorganisatie van de staat maar van heel de maatschappij; ze pakten niet alleen de relatie aan tussen een onderdaan en de koning, maar ook tussen de slaaf en de meester, een relatie die heilig bleef voor de Amerikanen. Beide groepen waren ongetwijfeld bekend met de opmerking van Jean-Jacques Rousseau dat mensen vrij werden geboren en overal geketend, maar de Fransen hadden een beter begrip en inzicht van die kettingen en gingen verder in hun inspanningen om die af te werpen.

Onder invloed van dezelfde rationele doctrine als Rousseau, poogden de Franse revolutionairen de sociale rede toe te passen op de menselijke omgeving, net zoals de natuurlijke rede, of wetenschap, stilaan werd toegepast op de natuurlijke omgeving. Rousseau werkte aan zijn bureau, hij probeerde sociale rechtvaardigheid op papier uit te werken, door de menselijke aangelegenheden over te dragen aan een instantie die de algemene wil belichaamde. De revolutionairen handelden met het doel sociale rechtvaardigheid niet alleen op papier te bewerkstelligen, maar temidden van gemobiliseerde en gewapende mensen, velen daarvan woedend en de meeste arm.

De abstracte entiteit van Rousseau kreeg de concrete vorm van het *Comité de salut public* of Comité van Algemeen Welzijn (of Volksgezondheid), een politieorganisatie dat zichzelf de belichaming vond van de algemene wil. De rechtschape leden van het comité

pasten de bevindingen van de rede plichtsbewust toe op menselijke aangelegenheden. Ze beschouwden zichzelf de chirurgen van de natie. Ze kerfden hun persoonlijke obsessies in de maatschappij met het scheermes van de staat.

De toepassing van de wetenschap op de omgeving nam de vorm aan van systematische terreur. Het werktuig van Rede en Rechtvaardigheid was de guillotine.

De Terreur onthoofde eerst de vroegere heersers vooraleer zich tegen de revolutionairen te keren.

Een reactie van Angst maakte komaf met de Terreur en met de Rechtvaardigheid. De gemobiliseerde energie van de bloeddorstige patriotten werd naar het buitenland gestuurd, om de verlichting met geweld op te dringen aan vreemdelingen, om de natie uit te breiden tot een keizerrijk, een imperium. De bevoorrading van een nationaal leger was veel winstgevender dan de bevoorrading van feodale legers ooit was geweest, en de vroegere revolutionairen werden rijke en machtige leden van de middenklasse die nu de topklasse was, de heersende klasse. De terreur en de oorlogen lieten een noodlottige erfenis na op het geloof en de praktijk van het latere nationalisme.

De erfenis van de Amerikaanse revolutie was van een heel andere soort. De Amerikanen waren minder begaan met rechtvaardigheid en meer met eigendom.

De pioniers-veroveraars van de oostelijke kusten van het noordelijke continent hadden evenmin dringend behoefte aan George van Hannover als Lope de Aguirre nood had aan Habsburgse Filip. Of beter gezegd, de rijke en machtige pioniers hadden het apparaat van Koning George nodig om hun rijkdom te beschermen, niet om die te verwerven. Indien ze een eigen repressief apparaat konden opstarten, dan hadden ze Koning George helemaal niet meer nodig.

Vertrouwend op hun bekwaamheid een eigen instelling op te starten, vonden de koloniale slavenhouders, de landspeculanten, de grondstoffenexporteurs en de bankiers de belastingen en daden van de Koning ontoelaatbaar. Het meest ontoelaatbare van de daden van de Koning was zijn tijdelijk verbod op het zonder toestemming betreden van de gronden van de oorspronkelijke inwoners van het continent. De adviseurs van de Koning lonkten naar de pelsen en het bont dat de inheemse jagers leverden, de revolutionaire grondspeculanten lonkten naar het land van die jagers.

In tegenstelling tot Aguirre, slaagden de gefedereerde kolonistoren van het noorden erin hun eigen onafhankelijke repressieve apparaat op te starten, en ze deden dit door een minimum aan verlangen voor rechtvaardigheid aan te wakkeren, hun doel was het omverwerpen van de macht van de Koning, niet hun eigen macht. In plaats van overmatig te vertrouwen op hun minder gefortuneerde mede-settlers of randdebiele landbezitters, om niet te spreken over hun slaven, vielen deze revolutionairen terug op huurlingen en op de onmisbare hulp van de Bourbon koning die enkele jaren later zelf zou worden omvergeworpen door meer rechtschapen revolutionairen.

De Noord-Amerikaanse kolonistoren verbraken de traditionele banden van feodale trouw en verplichtingen maar in tegenstelling tot de Fransen, vervingen ze deze traditionele relaties slechts traag door patriotisme en nationaal bewustzijn. Ze waren niet echt een natiestaat, hun weigerachtige mobilisatie van het koloniale platteland smeedde hen niet samen en de veelalige, multiculturele en sociaal verdeelde bevolking verzette zich tegen dergelijke fusie. Het nieuwe repressieve apparaat had zijn macht nog niet beproefd en bewezen en eiste geen onverdeelde loyautéit van de bevolking die nog niet patriottisch was. Er ontbrak nog iets. Slavenhouders die hun koning hadden omvergeworpen, vreesden dat hun slaven weleens hetzelfde zouden doen met hen. De opstand in Haïti zorgde ervoor dat deze angst niet hypothetisch was. En hoewel ze niet meer vreesden in zee te worden teruggedreven door de oorspronkelijke inwoners van het continent, bleven de handelaars en speculanten twijfelen over de mogelijkheid verder het binnenland in te kunnen trekken.

De Amerikaanse settlers-veroveraars gebruikten een werktuig dat niet, zoals de guillotine, een nieuwe uitvinding was, maar ze was wel even dodelijk. Later zou dit instrument Racisme worden genoemd en het zal worden verankerd in de nationalistische praktijk. Racisme, net zoals latere producten van de praktische Amerikanen, was een pragmatisch principe, inhoudelijk was het onbelangrijk, het feit dat het werkte was belangrijk.

Mensen werden ingedeeld volgens hun laagste en meest oppervlakkige gemene deler, en ze reageerden erop. Mensen die hun dorpen en families hadden achtergelaten, die hun talen aan het vergeten waren en hun cultuur aan het verliezen, die zo goed als geen sociaal leven meer hadden, werden gemanipuleerd om hun huidskleur te beschouwen als een alternatief voor al wat ze kwijt waren. Ze werden fier op iets dat geen persoonlijke prestatie was, noch een persoonlijke verworvenheid, zoals taal. Ze werden gefusioneerd in een natie van blanke mannen. (Blanke vrouwen en kinderen bestonden slechts als gescalpeerde slachtoffers, als bewijs van de beestachtigheid van de opgejaagde prooi.) De reikwijdte van de verarming blijkt uit de onzin die de blanke mannen onderling deelden: blank bloed, blanke gedachten, lidmaatschap van het blanke ras. Schuldenaars, landbezitters en knechten hadden als blanke mannen alles gemeen met bankiers, landspeculanten en plantagehouders, en niets met Roodhuiden, Zwarten of Spleetogen. Samengesmolten door dergelijk principe konden ze er ook door worden gemobiliseerd en werden ze blanke bendes, lynchpartijen, "Indianenjagers".

Racisme was oorspronkelijk slechts een van verschillende methodes om koloniale legers te mobiliseren, en hoewel het in Amerika uitgebreider werd gebruikt dan ooit voordien, verving het de andere methoden niet, het was eerder een aanvulling. De slachtoffers van de binnendringende pioniers werden nog steeds beschreven als ongelovigen, als heidenen. Maar de pioniers, net zoals de eerdere Hollanders, waren voornamelijk Protestantse Christenen, en voor hen moesten heidenen worden bestraft, niet genezen of behandeld. De slachtoffers werden ook nog steeds voorgesteld als wilden,

kannibalen en primitief, maar ook deze definities bleven geen diagnoses van te verhelpen omstandigheden, ze werden synoniemen van niet-blank en daar was geen verhelpen aan. Racisme was ideologisch perfect geschikt voor een praktijk van slavernij en uitroeiing.

Het samendrijven van inferieur geachte slachtoffers, de aanpak van de lynchpartij, sprak bullebakken aan met bekrompen menselijkheid zonder enige notie van eerlijk spel. Maar deze aanpak was niet voor iedereen geschikt. De Amerikaanse businessman, half oplichter en half zwendelaar, had altijd wat voor iedereen. Voor de vele Sint Jorissen met enige notie van eer en grote drang naar heldendom werd de vijand helemaal anders afgeschilderd; voor hen waren er even rijke en machtige naties als de hunne in de wouden voorbij de bergen en op de oevers van de Grote Meren.

De aanhangers van de heldendaden van de keizerlijke Spanjaarden vonden wereldrijken in centraal Mexico en boven op de Andes. De aanhangers van de nationalistische Amerikaanse helden vonden naties; ze veranderden de wanhopige weerstand van an-archistische dorpingen in internationale samenzweringen die werden uitgekiend door militaire heersers zoals Generaal Pontiac en Generaal Tecumseh; ze bevolkten de wouden met geduchte nationale leiders, efficiënte legerleiding en legers van ontelbare patriottische troepen. Ze projecteerden hun eigen repressieve structuren op het onbekende, ze zagen een exacte kopie van zichzelf, alle kleuren omgekeerd – een beetje zoals een fotonegatief. De vijand werd op die manier een gelijke wat betreft structuur, macht en doelen. Oorlog tegen een dergelijke vijand was niet alleen eerlijk spel, het was bittere noodzaak, een kwestie van levensbelang. De andere kenmerken van de vijand, heidens, wild, kannibalistisch, maakten de taak van het onteigenen, tot slavernij reduceren en uitroeien nog dringender, en de daden nog heldhafter.

Het repertorium van het nationalistische programma was nu min of meer uitgewerkt. Deze vaststelling mag verrassend overkomen voor de lezer die op het terrein nog geen "echte natiestaten" ziet. De Verenigde Staten zijn nog steeds een verzameling veeltalige, multireligieuze en multiculturele "etnische groepen" en de Franse natie had haar grenzen overschreden en was een Napoleontisch keizerrijk geworden. De lezer probeert misschien een natie te definiëren als een georganiseerd territorium van mensen met een gemeenschappelijke taal, godsdienst en gewoonten, of minstens een van die drie. Een dergelijke definitie, helder, kort en statisch, is geen beschrijving van het fenomeen maar een excuus ervoor, een rechtvaardiging. Het fenomeen kent geen statische definitie maar is een dynamisch proces. De gemeenschappelijke taal, godsdienst en cultuur, net zoals het blanke bloed van de Amerikaanse kolonistoren, zijn niet meer dan voorwendsels, instrumenten om legers te mobiliseren. Het toppunt van dit proces was geen bewaren, maar een uitputten, een totaal verlies van taal, godsdienst en cultuur, de inwoners van een natie spraken de taal van het kapitaal, aanbeden op het altaar van de staat en in hun gewoonten beperkt tot wat de nationale politie toeliet.

Alleen in het rijk van de definities is Nationalisme tegengesteld aan imperialisme. In de praktijk is nationalisme een methode om het imperium van het kapitaal te besturen.

De voortdurende vermeerdering van kapitaal, dikwijls aangeduid met de termen materiële vooruitgang, economische ontwikkeling of industrialisering, was de belangrijkste activiteit van de middenklasse, de zogeheten bourgeoisie of burgerij, omdat kapitaal hun eigendom was, ze bezaten het, de opperklasse daarentegen bezat landerijen.

De ontdekking van nieuwe werelden vol rijkdommen had die middenklasse enorm verrijkt maar hen tevens kwetsbaar gemaakt. De koningen en aristocraten die aanvankelijk de geplunderde rijkdommen van de nieuwe wereld vergaarden haatten het om meer dan wat trofeeën aan de handelaars van hun middenklasse over te laten. Maar er was niets aan te doen. De rijkdom arriveerde niet in bruikbare vorm, de koopmannen leverden de koning de dingen die hij kon gebruiken, in ruil voor geplunderde schatten. En toch deinsden koningen, die zichzelf arm zagen worden en hun handelaars rijk, er niet voor terug om hun gewapende aanhangers opdracht te geven die rijke kooplui te plunderen. Bijgevolg werd de middenklasse voortdurend gekwetst onder het oude regime, kwetsuren aan hun eigendom. Het leger en de politie van de koning waren geen betrouwbare verdedigers van het eigendom van de middenklasse en de machtige kooplui, die reeds de hele handel van het rijk beheersten, namen maatregelen om deze instabiliteit te beëindigen, ze namen nu ook de politiek over. Ze hadden privélegers kunnen ronselen en ook dat deden ze geregeld. Maar zodra de instrumenten beschikbaar werden om nationale legers en politie te mobiliseren, grepen de gekwetste ondernemers die aan. Het belangrijkste voordeel van een nationale krijgsmacht is dat een patriottisch dienaar nu samen met zijn baas oorlog zal voeren tegen de dienaar van de vijand van de baas.

De stabiliteit verzekerd door een nationaal repressief apparaat gaf de eigenaars een soort broeikas waarin hun kapitaal kon groeien, vermeerderen. Deze terminologie van "groei" en zijn afgeleiden komen uit de woordenschat van de kapitalisten zelf. Voor deze mensen is een eenheid kapitaal als een graantje of een zaadje dat ze kunnen investeren in vruchtbare grond. In de lente zien ze uit elk zaadje een plant groeien [in het Engels heeft het woord "plant" de dubbele betekenis van plant en fabriek of bedrijf]. In de zomer oogsten ze veel zaad van elke plant en nadat ze hebben betaald voor de grond, de zon en de regen, blijft er steeds meer zaad over. Het jaar daarop vergroten ze hun velden en langzaamaan zal heel het platteland worden verbeterd. De oorspronkelijke "graantjes" zijn in werkelijkheid geld, de zon en de regen zijn de verbruikte energie van de arbeiders, de planten zijn de fabrieken, werkplaatsen en mijnen, de geoogste vruchten zijn goederen, stukken van een gemaakte, verwerkte en bewerkte wereld, en het overschot of de bijkomende granen zijn het profijt, de vergoedingen die de kapitalist voor zichzelf houdt in plaats van te verdelen onder zijn werknemers.

Het proces in zijn geheel is de verwerking van natuurlijke grondstoffen tot verkoopbare goederen of voorwerpen en het opsluiten van loonarbeiders in verwerkende bedrijven.

Het huwelijk tussen Kapitaal en Wetenschap heeft gezorgd voor de grote sprong voorwaarts naar de wereld die we vandaag beleven. Pure, zuivere of exacte wetenschappers ontdekten de componenten waarin de natuurlijke omgeving kon worden opgebroken, beleggers gokten op de verschillende methoden van die ontleding, toegepaste wetenschappers en managers zorgden ervoor dat de loonarbeiders het project uitvoerden. Sociale wetenschappers zochten manieren om die arbeiders minder mens, meer efficiënt en meer machine te maken. Dankzij de wetenschap zijn de kapitalisten in staat geweest veel van de natuurlijke omgeving te transformeren in een gemaakte wereld, een kunstmatigheid, en de meeste mensen te reduceren tot efficiënte verzorgers van die kunstmatigheid.

Veel filosofen en dichters analyseerden op kritische manier het proces van de kapitalistische productie, de meest gekende is Karl Marx, en die kritieken zwengelden activistische sociale bewegingen aan, doen dat nog steeds. (De ondertitel van het eerste volume van *Het Kapitaal, Een kritiek van de Politieke Economie is Het kapitalistische Productieproces*). Marx had een betekenisvolle blinde vlek, de meeste van zijn volgelingen, en veel activisten die zijn volgelingen niet waren, bouwden voort op die blinde vlek. Marx was een enthousiaste aanhanger van de bevrijdingsstrijd van de burgerij die zich onttreed van haar feodale banden – wie was dat niet in die dagen? Dezelfde man die vaststelde dat de heersende gedachten van een tijdperk, de gedachten van de heersende klasse waren, deelde veel van de ideeën van de nieuwe steeds machtiger wordende middenklasse. Hij was een enthousiast aanhanger van de Verlichting, van het rationalisme, van de materiële vooruitgang. Het was Marx die het inzicht had en opmerkte dat telkens een arbeider zijn werkkraft reproduceert, elke minuut die hij besteedt aan zijn opgelegde taak, het materiële en sociale apparaat dat hem ontmenselijkt, wordt versterkt. En toch was dezelfde Marx een enthousiast aanhanger van de toepassing van de wetenschappen op de productie.

Marx maakte een grondige analyse van het productieproces als uitbuiting van arbeid, maar hij maakte slechts vluchtige en aarzelende opmerkingen over de beginvoorwaarde van de kapitalistische productie, over het oorspronkelijke kapitaal die het proces mogelijk maakte. (De zogeheten primitieve accumulatie.) Zonder dat startkapitaal zijn geen investeringen mogelijk, geen productie, geen grote sprong voorwaarts. Deze initiële vereiste werd geanalyseerd door de Sovjet-Russische marxist Preobrazhensky, die verschillende inzichten vond bij de Poolse marxist Rosa Luxemburg om zijn theorie van de primitieve accumulatie uit te werken. Met “primitief” bedoelde Preobrazhensky de basis van het kapitalistische bouwwerk, het fundament, de beginvoorwaarde. Deze vereiste kan geen gevolg zijn van de kapitalistische productie zelf, het proces moet reeds zijn opgestart. Ze

moet afkomstig zijn, en is dat ook, van buiten het productieproces. Het komt van de geplunderde kolonies. In de eerste periode, toen er nog geen overzeese kolonies waren, werd het eerste kapitaal, de vereiste voor kapitalistische productie, uit de binnenlandse kolonies geknepen, de beroofde boeren waarvan de landerijen werden omheind en de oogsten opgeëist, de verdreven Joden en Moslims waarvan de eigendommen werden onteigend.

De primitieve of voorafgaandelijke of oorspronkelijke accumulatie van kapitaal is geen eenmalige gebeurtenis die plaats greep ergens in het verre verleden en nooit meer werd herhaald. Het blijft het kapitalistische productieproces begeleiden, het maakt er integraal deel van uit. Wat Marx beschreef is het proces verantwoordelijk voor het reguliere en te verwachten profijt, Preobrazhensky beschrijft een proces dat verantwoordelijk is voor het opstarten ervan, de meevallers en de grote sprongen voorwaarts. Het reguliere profijt wordt regelmatig vernietigt door de endemische crisissen van het systeem, nieuwe input van startkapitaal is de enige gekende remedie om deze crisissen op te lossen. Zonder onophoudelijke, permanent voortdurende primitieve accumulatie van kapitaal zou het productieproces stilvallen, elke crisis zou de neiging hebben permanent te worden.

Genocide, de rationeel berekende uitroeiing van bevolkingen van mensen aangeduid als legitieme prooi, was geen aberratie in een anderszins vredige mars van de vooruitgang. Genocide was de voorwaarde, de vereiste voor die vooruitgang. Daarom zijn nationale krijgsmachten onontbeerlijk voor de geweldenaars van het kapitaal. Niet alleen beschermden deze strijdkrachten de eigenaars van het kapitaal tegen de opstandige toorn van hun eigen uitgebuite loonarbeiders, ze veroverden ook de heilige graal, de toverlantaarn, het startkapitaal, door de poorten van buitenstaanders open te breken, of die nu weerstand boden of niet, door plunder, deportatie en moord.

De voetsporen van de nationale legers zijn de sporen van de mars van de vooruitgang. Deze patriottische legers waren het zevende wereldwonder, zijn dat nog steeds. Hier vlijt de wolf zich neer naast het lam, de spin naast de vlieg. Hier zijn de uitgebuite arbeiders maatjes met de uitbuiters, diep in de schulden gestoken boeren maatjes met schuldeisers, goedgeelovigen maatjes met oplichters in een verbondenheid die niet wordt aangewakkerd door liefde maar door haat – haat voor de potentiële bronnen van startkapitaal aangeduid als heidenen, wilden, ondergeschikte rassen.

Mensengemeenschappen, even verschillend van mekaar in hun gewoonten en overtuigingen als vogels in hun veren en zang, werden, elk begrip voorbij, overrompeld, beroofd en uiteindelijk vernietigd. De kledij en artefacten van de verdwenen gemeenschappen werden verzameld als trofeeën en tentoongesteld in musea als aanvullend bewijs van de mars van de vooruitgang, de uitgestorven overtuigingen en levenswijzen werden curiosa, bezienswaardigheden in een van de vele wetenschappen van de veroveraars. De onteigende velden, wouden en dieren werden verzameld als toevalstreffers, als startkapitaal, als de voorwaarde voor het productieproces dat de velden

in landbouwbedrijven zou veranderen, de wouden in hout, de dieren in hoeden, de mineralen in munitie, de overlevenden in goedkope arbeid. Genocide was, en is dat nog steeds, de startvoorwaarde, de hoeksteen en het fundament van de militair-industriële complexen, van de bewerkte en verwerkte omgeving, van de wereld van kantoren en parkings.

* * *

Nationalisme was zo perfect geschikt voor zijn tweevoudige taak, de domesticatie van de arbeiders en de plundering van de vreemdelingen, dat het iedereen beviel – dat wil zeggen, iedereen die kapitaal gebruikt of het wou gebruiken.

Iedere eigenaar van te investeren kapitaal ontdekte gedurende de negentiende eeuw, vooral tijdens de tweede helft ervan, dat hij een gemeenschappelijke afkomst had met de plattelandsbewoners die zijn moedertaal spraken en de goden van zijn vader aanbaden. De geestdrift van een dergelijke nationalist was overduidelijk cynisch want hij was de landgenoot die geen gemeenschappelijke afkomst meer had langs moeders kant noch langs vaders kant. Zijn heil vond hij in zijn spaargeld, hij aanbad zijn investeringen en sprak de taal van boekhouding en kostenberekening. Maar van de Amerikanen en de Fransen had hij geleerd dat, hoewel hij de dorpingen niet kon mobiliseren als trouwe dienaren, klanten en afnemers, hij ze wel kon mobiliseren als trouwe mede-Italianen, Grieken of Duitsers, als loyale mede-Katholieken, Orthodoxen of Protestanten. Talen, godsdiensten en gewoonten werden het lasmateriaal, de lijm voor de constructie van natiestaten.

De lasmaterialen waren middelen, geen doelen. Het doel van de nationale eenheden was niet het ontwikkelen van talen, godsdiensten of gewoonten, maar het ontwikkelen van nationale economieën, het omvormen van dorpingen in arbeiders en soldaten, het moederland in mijnen en fabrieken, dynastieke landgoederen in kapitalistische ondernemingen. Zonder het kapitaal kon er geen munitie of handelswaar zijn, geen nationaal leger, geen natie.

De obsessies van de rationele vroegere middenklasse, het spaargeld en investeringen, marktonderzoek en kostenberekening, werden de overheersende obsessies. Deze rationele obsessies werden niet alleen allesoverheersend, ze werden ook exclusief. Individuen die andere obsessies hadden, irrationele, werden weggestopt in gekkenhuizen, in gestichten.

Meestal waren de naties monotheïstisch maar dat was niet langer noodzakelijk; de vroegere god of goden hadden hun belang verloren, behalve als lasmiddel. De naties waren mono-obsessief, en indien monotheïsme de heersende obsessie dienstig was, dan werd ook het monotheïsme gemobiliseerd.

De eerste wereldoorlog was het einde van een fase in het nationaliseringsproces, een fase die was begonnen met de Amerikaanse en Franse revoluties, de fase die veel eerder was aangekondigd door de afkondiging van Aguirre en de revolte van de Hollandse Groten. Eigenlijk waren de tegenstrijdige aanspraken van de oude en de nieuwgevormde naties de oorzaken van de oorlog. Duitsland, Italië en Japan, net zoals Griekenland, Servië en koloniaal Latijns-Amerika bezaten reeds de meeste eigenschappen van hun nationalistische voorgangers, waren al nationale staten, monarchieën of republieken en de machtigste van de nieuwkomers streefden naar het bezit van het belangrijkste missende kenmerk, een koloniaal rijk. Tijdens deze oorlog transformeerden de mobiliseerbare elementen van de twee overblijvende dynastieke rijken, het Ottomaanse en het Habsburgse, zichzelf tot naties. Wanneer burgerijen met verschillende talen en godsdiensten, zoals de Turkse en de Armeense, hetzelfde territorium opeisten, dan werden de zwaksten behandeld zoals de zogeheten Amerikaanse Indianen, ze werden uitgeroeid. Nationale Soevereiniteit en Genocide gaan samen – nog altijd.

Een gemeenschappelijke taal en godsdienst blijken samen te gaan bij natievorming, maar dit is niet meer dan een optische illusie. Talen en religies werden als lasmaterialen, als lijm gebruikt wanneer ze hun doel dienden, verworpen wanneer dat niet het geval was. Noch meertalig Zwitserland, noch multireligieus Joegoslavië werden door de familie van naties uitgesloten. De vorm van de neus of de kleur van het haar hadden gebruikt kunnen worden om patriotten te mobiliseren – en dat gebeurde later ook. De gedeelde erfenis, oorsprong en gemeenschappen dienden slechts een criterium, het criterium van de Amerikaanse pragmatische rede: werkt het? Wanneer het werkte, werd het gebruikt. De gedeelde kenmerken waren belangrijk, niet vanwege hun culturele, historische of filosofische inhoud, maar omdat ze konden worden gebruikt om een politie te organiseren die de nationale eigendom kon beschermen en om een leger te mobiliseren om de koloniën te plunderen.

Zodra de natie was gevormd, konden mensen die in het nationale territorium leefden maar de nationale trekken niet bezaten, worden getransformeerd in interne kolonies, bronnen van startkapitaal. Zonder dat startkapitaal kon geen enkele natie ooit een grote natie worden, en naties die deze grootheid nastreefden maar geen geschikte overzeese kolonies bezaten, konden terugvallen op het plunderen, uitroeien en onteigenen van de landgenoten die de nationale kenmerken niet hadden.

* * *

Het ontstaan van natiestaten werd met euforisch enthousiasme begroet door dichters en boeren die dachten dat hun muzen en hun goden eindelijk op aarde waren neergestreken. De belangrijkste witte vlaggen tussen de wapperende banieren en de

dwarrelende confetti waren van de vroegere heersers, de gekoloniseerden en de volgelingen van Karl Marx.

Het gebrek aan enthousiasme bij de vroegere heersers en de gekoloniseerden ligt voor de hand.

De volgelingen van Marx juichten niet omdat ze van hun meester hadden geleerd dat nationale bevrijding gelijk stond met nationale uitbuiting, dat de nationale regering het uitvoerend comité was van de nationale kapitalistische klasse, dat de natie de arbeider niets anders te bieden had dan kettingen. Deze strategen van de arbeiders, die zelf geen werkmannen waren maar even burgerlijk als de heersende kapitalisten, verklaarden dat de werklui geen land hadden en ze organiseerden zich in een Internationale. Deze Internationale splitste in drie en elke Internationale bewoog zich meer en meer in de richting van de blinde vlek van Marx.

De Eerste Internationale werd op sleeptouw genomen door de vroegere Russische vertaler van Marx, nu antagonist, Bakoenin, een onverbeterlijke rebel die ooit een fervent nationalist was tot hij van Marx over uitbuiting leerde. Bakoenin en zijn gezellen, rebellerend tegen alle autoriteit, rebelleerden ook tegen de autoriteit van Marx; ze verdachten Marx ervan de Internationale om te toveren in een even repressieve staat als de feodale en de nationale samen. Bakoenin en zijn volgelingen waren ondubbelzinnig in hun afwijzing van alle staten, maar ze waren dubbelzinnig in hun steun voor de kapitalistische onderneming. Meer nog dan Marx, verheerlijkten ze wetenschap, vierden materiële vooruitgang en bejubelden de industrialisatie. Als rebellen vonden ze elke strijd een goede strijd, maar de beste van alle was de strijd tegen de vroegere vijanden van de burgerij, het gevecht tegen de feodale heren en de Katholieke Kerk. En dus bloeide de Internationale van Bakoenin in landen zoals Spanje, waar de burgerij haar strijd voor onafhankelijkheid nog niet had voltooid en integendeel een alliantie aanging met de feodale baronnen en met de Kerk als bescherming tegen opstandige arbeiders en boeren. De Bakoenisten vochten, zonder en tegen de burgerij, om de burgerlijke revolutie te voltooien. Ze noemden zichzelf anarchisten en verwierpen alle staten, maar maakten niet eens een begin met een uitleg waar het startkapitaal en de erop volgende industrie, vooruitgang en wetenschap, dus kapitaal, vandaan zou komen zonder leger en politie. Ze kregen ook geen echte kans hun tegenstellingen in de praktijk op te lossen en hedendaagse Bakoenisten hebben die nog altijd niet opgelost, zijn zich bovendien nog niet bewust geworden van een tegenstelling tussen anarchie en industrie.

De Tweede Internationale, minder opstandig dan de eerste, aanvaardde snel het bestaan van kapitaal en staat. Stevig verankerd in de blinde vlek van Marx, raakten de professoren van deze organisatie niet verward in enige Bakoenin-achtige tegenstrijdigheid. Het was voor hen vanzelfsprekend dat uitbuiting en plunder noodzakelijke voorwaarden waren voor materiële vooruitgang, met grote realiteitszin verzoenden ze zich dan ook met wat niet kon worden verholpen. Ze vroegen alleen een

groter deel van het profijt voor de arbeiders, en voor zichzelf kantoren in het politieke bestel als vertegenwoordigers van de werkman. Net zoals de goede vakbondsmensen die hen voorafgingen en hen opvolgden, schaamden de socialistische professoren zich voor de "koloniale kwestie", maar die schaamte, net zoals die van Filips Habsburg, gaf hen niet meer dan een slecht geweten. Mettertijd stopten de keizerlijke Duitse socialisten, de koninklijke Deense socialisten en de republikeinse Franse socialisten zelfs internationalisten te zijn.

De Derde Internationale aanvaardde niet alleen kapitaal en staat, het maakte er ook haar doel van. Deze internationale werd niet gevormd door opstandige of dissidente intellectuelen, ze werd door een staat opgericht, de Russische staat, nadat de Bolsjewistische Partij zichzelf in de kantoren van die staat had gewerkt. De belangrijkste activiteit van deze internationale was het adverteren van de verwezenlijkingen van de hernieuwde Russische staat, van zijn heersende partij en van zijn stichter, een man die zich Lenin noemde. De verwezenlijkingen van die partij en stichter waren inderdaad gedenkwaardig, maar de adverteerders deden hun best om de meest gedenkwaardige ervan te verhullen.

* * *

Na de eerste wereldoorlog bleven twee uitgestrekte rijken achter in een lastig parket. Het Hemelse Chinese Keizerrijk, de oudste doorlopende staat ter wereld, en het Rijk van de Tsaren, een veel recenter bedrijf, bevonden zich wankel tussen het vooruitzicht natiestaten te worden en het vooruitzicht uiteen te vallen in kleinere eenheden, zoals hun Ottomaanse en Habsburgse tegenhangers overkwam.

Lenin loste het probleem op voor Rusland. Maar kon hij dat wel? Marx had opgemerkt dat een enkel individu de omstandigheden niet kon veranderen, hij kon zichzelf ten hoogste beschikbaar stellen ervoor. Marx had waarschijnlijk gelijk. De verwezenlijkingen van Lenin waren niet dat hij de omstandigheden veranderde, wel dat hij zich op buitengewone manier beschikbaar stelde ervoor. Die verwezenlijking was monumentaal in haar opportunisme.

Lenin was een Russische burger die de zwakte en onbekwaamheid van de Russische burgerij vervloekte. Hij was een enthousiast aanhanger van kapitalistische ontwikkeling, een vurig bewonderaar van de Amerikaanse vooruitgang en ging niet samenspannen met wie hij verachtte, maar eerder met hun vijanden, de antikapitalistische volgelingen van Marx. Hij maakte gebruik van de blinde vlek van Marx om de kritiek van Marx op het kapitalistische productieproces om te vormen tot een handleiding voor kapitaalsontwikkeling, een "hoe het moet" gids. De studies van Marx over uitbuiting en armoede werden voedsel voor de hongerige, een virtuele hoorn des overvloeds. Amerikaanse zakenmannen hadden al urine op de markt gebracht als lentewater, maar geen enkele Amerikaanse bedrieger was geslaagd in een inversie van deze omvang.

Er werden geen omstandigheden veranderd. Elke stap van de inversie kwam tot stand uit de beschikbare omstandigheden, met beproefde methodes. Het Russische volk kon niet worden gemobiliseerd aan de hand van haar Russische geaardheid, orthodoxie of blankheid, maar ze konden dat wel, en dat gebeurde ook, op basis van hun uitbuiting, hun eeuwen van lijden onder het despotisme van de Tsaren. De onderdrukking en de uitbuiting werden de lijm, het lasmateriaal. Het lange lijden onder de Tsaren werd op dezelfde manier en om dezelfde redenen gebruikt als het scalperen van blanke vrouwen en kinderen werden gebruikt door de Amerikanen, om mensen te organiseren in gevechtseenheden, in embryo's van een nationaal leger en een nationale politie.

De dictator en het centrale comité van de Partij voorstellen als een dictatuur van het bevrijde proletariaat leek nieuw, maar het enige nieuwe waren de woorden die werden gebruikt. De daad zelf was even oud als die van de Farao's en de Lugals van het oude Egypte en Mesopotamië, door god gekozen om het volk te leiden, om het volk te vertegenwoordigen in hun dialoog met god. Het was een beproefde kunstgreep van heersers. Ook indien men de antieke voorgangers tijdelijk was vergeten, werd een recenter precedent aangereikt door het Franse Comité van Algemeen Welzijn of Volksgezondheid, dat zichzelf beschouwde als de verpersoonlijking van de algemene wil van de natie.

Ook het doel, communisme, het omverwerpen en overstijgen van het kapitalisme, leken nieuw, leken op een verandering van omstandigheden. Maar alleen het woord was nieuw. Het doel van de dictator van het proletariaat was nog steeds vooruitgang op Amerikaanse wijze, kapitalistische ontwikkeling, elektrificatie, snel openbaar vervoer, wetenschap, het verwerken van de natuur. Het doel was het kapitalisme dat de zwakke en onbekwame Russische burgerij niet had weten te ontwikkelen. Met *Het Kapitaal* van Marx als licht en gids, zouden de dictator en zijn Partij het kapitalisme in Rusland ontwikkelen, ze zouden dienstdoen als een alternatieve burgerij en ze zouden de macht van de staat gebruiken, niet alleen om het proces te controleren, maar ook om het op te starten en te beheren.

Lenin leefde niet lang genoeg om zijn virtuositeit als algemeen manager van het Russische kapitaal aan te tonen, maar zijn opvolger Stalin toonde de macht van de machine van de stichter ruimschoots aan. De eerste stap was de primitieve accumulatie van kapitaal. Ook al was Marx niet erg duidelijk op dit punt, Preobrazhensky was dit des te meer. Preobrazhensky werd gevangengenomen, maar zijn beschrijving van de beproefde methodes om aan startkapitaal te geraken, werd toegepast op het enorme Rusland. Het beginkapitaal van Engelse, Amerikaanse, Belgische en andere kapitalisten kwam van geplunderde overzeese kolonies, Rusland had geen overzeese kolonies. Dit gebrek was geen obstakel. Het volledige Russische platteland werd een kolonie.

De eerste bronnen van startkapitaal waren de Koelakken, boeren die iets hadden dat het roven waard was. Deze campagne was zo succesvol dat ze werd toegepast op de

overblijvende boeren, met de rationele verwachting dat kleine hoeveelheden buit van een groot aantal mensen toch een omvangrijke schat zouden opleveren.

De boeren waren niet de enige kolonie. De vroegere heersende klasse was reeds uitgebreid onteigend en beroofd van al haar weelde en eigendom, maar er werden nog andere bronnen van startkapitaal gevonden. Met alle macht van de staat geconcentreerd in hun handen ontdekten de dictators snel dat ze ook zelf bronnen van primitieve accumulatie konden aanmaken. Succesvolle ondernemers, ontevreden arbeiders en landbouwers, militanten van concurrerende organisaties, ook gedesillusioneerde Partijleden konden worden gemerkt als contrarevolutionairen, opgepakt, onteigend en naar werkkampen afgevoerd. Alle deportaties, massa-executies en onteigeningen van vroegere kolonistoren werden weer uit de kast gehaald in Rusland.

Vroegere kolonistoren waren pioniers en moesten beroep doen op trial en error, gissen en missen. De Russische dictators moesten niet meer gissen. Toen hun beurt kwam, waren alle methoden om aan startkapitaal te raken al proefondervindelijk uitgetest en ze konden op wetenschappelijk verantwoorde wijze worden toegepast. Russisch kapitaal ontwikkelde zich in een volledig gecontroleerde omgeving, een broeikas; elke hefboom, elke variabele werd gecontroleerd door de nationale politie. Taken die in minder gecontroleerde omgevingen aan het toeval werden overgelaten of aan andere organisaties, kwamen in de Russische broeikas de politie toe. Het feit dat de kolonie intern was en niet overzee en dus niet onderhevig aan verovering maar aan arrestatie, verhoogde nog de rol en de grootte van de politie. Mettertijd werd de almachtige en alomtegenwoordige politie de zichtbare uiting en verpersoonlijking van het proletariaat en het communisme werd een synoniem voor totale politionele organisatie en controle.

* * *

De verwachtingen van Lenin werden echter niet volledig ingelost door de Russische broeikas. De politie-als-kapitalist bewerkstelligde wonderen in het aanreiken van startkapitaal afkomstig van onteigende contrarevolutionairen, maar presteerde niet zo goed in het beheer van het kapitalistische productieproces. Het is misschien nog te vroeg om het met zekerheid te stellen, maar tot op vandaag was de politiebureaucratie minstens even onbekwaam in die rol als de burgerij die door Lenin werd vervloekt; het lijkt erop dat haar vermogen steeds nieuwe bronnen van preliminair kapitaal te ontdekken en aan te boren het enige is dat haar het hoofd boven water houdt.

Ook de aantrekkingskracht van dit apparaat haalde niet het niveau van de verwachtingen van Lenin. Het politieapparaat van Lenin trok geen gevestigde ondernemers of politici aan, prees zichzelf niet aan als een superieure methode voor het beheer van het productieproces. Maar het sprak wel een andere sociale klasse aan, een klasse die ik kort zal trachten te beschrijven, en het prees zichzelf voornamelijk aan bij die klasse als een

methode om de nationale macht te grijpen en in tweede instantie pas als een methode voor de primitieve accumulatie van kapitaal.

De erfgenamen van Lenin en Stalin waren niet echt Pretoriaanse wachten die de ware economische en politieke macht in handen hadden in naam van en voor het profijt van een overbodige koning, ze waren vervangende Pretorianen, studenten van economische of politieke macht, wanhopig ooit, al was het maar intermediaire machtsniveaus te bereiken. Het Leninistische model bood dergelijke mensen het vooruitzicht om over die tussenliggende niveaus te wippen en rechtstreeks toegang te krijgen tot het centrale paleis.

De erfgenamen van Lenin en Stalin waren bedienden en lagere ambtenaren, mensen zoals Mussolini, Mao Zedong en Hitler, mensen die, zoals Lenin de zwakke en onbekwame burgerijen vervloekten omdat ze er niet in waren geslaagd de nationale grootheid tot stand te brengen.

(Ik reken de Zionisten niet tot de erfgenamen van Lenin omdat ze tot een vroegere generatie behoren. Ze waren tijdgenoten van Lenin die, misschien op eigen houtje, de kracht van vervolging en lijden ontdekten als lasmaterialen voor de mobilisatie van een nationaal leger en politie. De Zionisten leverden andere, eigen bijdragen. Hun benadering van een verspreide godsdienstige bevolking als een natie, hun invoering van de kapitalistische natiestaat als het alfa en omega voor die bevolking en hun reductie van een godsdienstige erfenis tot een raciale, droegen significante elementen bij tot de nationalistische methodologie. Het zou fatale gevolgen hebben toen die elementen werden toegepast op een bevolking Joden, niet allemaal Zionisten, door een bevolking die werd aan elkaar gelijkmd tot een "Duits ras")

Mussolini, Mao Zedong en Hitler doorprikten de ballon van slogans en zagen de verwezenlijkingen van Lenin en Stalin voor wat ze waren: succesvolle manieren om de macht van de staat te grijpen en te behouden. Alle drie snoeiden ze in de methode om ze tot haar essentie te herleiden. De eerste stap was het samenbrengen van gelijkgezinde studenten van de macht en het vormen van een politionele kern, iets dat ze zoals Lenin, een Partij zouden noemen. De volgende stap was het ronselen van een massabasis, de beschikbare troepen en de leveranciers voor die troepen. De derde stap was het grijpen van het staatsapparaat, het benoemen van de theoreticus tot Duce, Chairman of Führer, het uitdelen van politionele en bestuursfuncties aan de elite of het kader en de massabasis aan het werk zetten. De vierde stap was zich verzekeren van het startkapitaal voor het herstel of het opstarten van het militair-industriële complex om de nationale leider, kaders, politie, leger en ondernemers te ondersteunen; zonder dit kapitaal zouden er geen wapens, geen macht, geen natie zijn.

De erfgenamen van Lenin en Stalin snoeiden nog verder in de methodologie. In hun ijver van ronselaars beperkten ze de kapitalistische uitbuiting tot een minimum en concentreerden ze zich op nationale onderdrukking. Spreken over uitbuiting was zinloos geworden, bovendien gênant vermits het voor iedereen, en vooral voor loonarbeiders,

duidelijk was dat succesvolle revolutionairen geen einde hadden gemaakt aan loonarbeid, integendeel, ze hadden het terrein zelfs uitgebreid.

Even pragmatisch als de Amerikaanse ondernemers, spraken de nieuwe revolutionairen niet over bevrijding van loonarbeid maar over nationale bevrijding. Dit soort bevrijding was niet de droom van romantische utopisten, het was in de bestaande wereld gewoon wat mogelijk was, en het enig mogelijke. Men moest alleen de bestaande omstandigheden aangrijpen om het te laten gebeuren. Nationale bevrijding was het bevrijden van de nationale voorzitter en van de nationale politie van de kettingen van hun machteloosheid, het benoemen van de voorzitter en het oprichten van een politie waren geen wensdromen maar onderdelen van een beproefde strategie, een wetenschap.

Fascistische en Nationaalsocialistische Partijen waren de eersten om te bewijzen dat de strategie werkte, dat de verwezenlijkingen van de Bolsjewistische Partij konden worden herhaald. De nationale voorzitters en hun teams namen de macht over en begonnen met het in handen krijgen van het benodigde startkapitaal voor de uitbouw van de nationale glorie. De Fascisten stormden een van de laatste niet veroverde gebieden van Afrika binnen en plunderden het zoals eerdere industrialiseringen andere koloniale rijken hadden geplunderd. De Nationaalsocialisten hadden het op de Joden gemunt voor hun eerste bron van primitieve accumulatie, een binnenlandse bevolking die al even lang lid was geweest van het "eengemaakte Duistland" als de andere Duitsers, omdat die net als de Koelakken van Stalin dingen hadden die de moeite van het plunderen waard waren.

De Zionisten waren de Nationaalsocialisten al voorgegaan in de reductie van godsdienst tot ras en de Nationaalsocialisten konden beroep doen op de ervaring van de Amerikaanse pioniers voor het gebruik van het instrument racisme. Het enige wat de elite van Hitler nog te doen stond was het vertalen van het corpus van Amerikaans racistisch onderzoek om hun eigen wetenschappelijke instellingen van grote bibliotheken te voorzien. De Nationaalsocialisten maakten komaf met de Joden op vrijwel dezelfde manier als de Amerikanen eerder komaf hadden gemaakt met de oorspronkelijke bevolking van Noord-Amerika, behalve dan dat de Nationaalsocialisten een latere en krachtiger technologie gebruikten voor het deporteren, onteigenen en uitroeien van mensen. Maar dat maakte van die latere verdelgers geen vernieuwers; ze deden niet meer dan zich beschikbaar stellen voor de omstandigheden binnen handbereik.

De Fascisten en Nationaalsocialisten kregen gezelschap van de Japanse imperiumbouwers die vreesden dat het ontbindende Hemelse Rijk een bron van startkapitaal zou worden voor de Russische of Chinese revolutionaire industrialisering. Door een As te vormen, gingen de drie van start met het omvormen van de werelddelen in bronnen voor de primitieve accumulatie van kapitaal. Ze werden niet gehinderd door andere naties tot ze binnendrongen in de kolonies en thuislanden van de gevestigde kapitalistische machten. Het herleiden van reeds gevestigde kapitalisten tot gekoloniseerde prooi werd intern toegepast, dit was immers altijd legaal vermits de heersers de wetten

maken – en zowel de Leninisten als de Stalinisten hadden het voorbeeld gegeven. Maar het zou tot een verandering van omstandigheden hebben geleid en dit was onmogelijk zonder oorlog uit te lokken. De As-mogendheden grepen te hoog en verloren.

Na de oorlog zouden veel redelijke, verstandige mensen zeggen dat de doelen van de As irrationeel waren en Hitler een gek. Maar dezelfde redelijke mensen beschouwden George Washington en Thomas Jefferson als gezond van geest en rationeel, ook toen ze een groot continent veroverden en de bevolking van dat continent deporteerden en uitroelden, en dat in een tijd toen een dergelijk project veel minder haalbaar was dan het project van de As. Het is inderdaad zo dat de technologie en de sociale en natuurwetenschappen (fysica, chemie, biologie) die Washington en Jefferson ter beschikking hadden erg verschillend waren van wat de Nationaalsocialisten gebruikten. Maar indien kennis macht is, indien het rationeel was voor de eerdere pioniers om te verminken en te moorden met buskruit in de tijd van paard en kar, waarom was het dan irrationeel voor de Nationaalsocialisten om te verminken en te moorden met springstof, gas en chemische wapens in de tijd van raketten, onderzeeërs en “snelwegen”?

De Nazi's waren zelfs nog wetenschappelijker georiënteerd dan de Amerikanen. In hun tijd stonden ze in grote delen van de wereld synoniem voor wetenschappelijke efficiëntie. Ze hielden dossiers bij over alles, maakten tabellen en kruistabellen van hun bevindingen, publiceerden die in wetenschappelijke tijdschriften. Bij hen was zelfs racisme niet een eigenschap van frontier onruststokers maar van goed gesubsidieerde instellingen.

Veel redelijke mensen denken dat dwaasheid, gekte gelijk staan met mislukking. Het zou de eerste keer niet zijn. Voor velen was Napoleon een gek toen hij gevangen zat of verbannen was, maar toen Napoleon weer opdook als Keizer, spraken ze met respect over hem, zelfs eerbiedig. Gevangenschap en ballingschap zijn niet alleen remedies voor dwaasheid, het zijn er de symptomen van. Mislukken is zot.

* * *

Mao Zedong, de derde nationaalsocialistische pionier, (of nationale communist, het tweede woord is van geen belang meer, het is gewoon een historische reliek, de uitdrukking “linkse fascist” zou ook kunnen maar betekent nog minder dan de nationaal getinte definitie) slaagde erin om in het Hemelse Rijk voor mekaar te krijgen wat Lenin had gedaan voor het Rijk van de Tsaren. Het oudste bureaucratische apparaat ter wereld viel niet uiteen in kleinere brokstukken en het werd ook geen kolonie van andere industriële ondernemers; het werd herboren en grondig veranderd tot een Volksrepubliek, tot een baken voor “onderdrukte naties”.

De Voorzitter en zijn Kader traden in de voetsporen van een lange lijn voorlopers en transformeerden het Hemelse Rijk in een onmetelijke bron van startkapitaal, zuiveringen en

vervolgingen inbegrepen, gevolgd door de eruit voortvloeiende grote sprongen voorwaarts.

De volgende stap, het opstarten van het kapitalistische productieproces, volgde het Russische model met de oprichting van een nationale politie. Dit verliep in China niet beter dan in Rusland. Blijkbaar moet de ondernemende functie worden toevertrouwd aan vertrouwenspersonen of bedriegers die in staat zijn anderen erbij te betrekken, en smerissen inspireren nu eenmaal weinig vertrouwen. Maar dit was minder belangrijk voor de Maoïsten dan voor de Leninisten. De kapitalistische productie blijft belangrijk, minstens even belangrijk als het geregeld hernieuwen van de primitieve accumulatie, want zonder kapitaal is er geen macht, geen natie. Maar de Maoïsten maakten minder aanspraken, en steeds minder, over hun model als superieure methode voor industrialisering, en hierin zijn ze bescheidener dan de Russen en minder teleurgesteld met de resultaten van hun industriële politie.

Het Maoïstische model verschijnt voor de wachters en studenten van de veiligheid van de wereld als een beproefde methode van machtsgebruik, als een wetenschappelijke strategie van nationale bevrijding. Algemeen bekend als de Leer van Mao Zedong biedt deze wetenschap aspirant voorzitters en hun kaders het vooruitzicht op ongeëvenaarde macht over levende wezens en menselijke activiteiten, tot hun gedachten toe. Met al hun inquisitie en biechten beschikten de paus en de priesters van de Katholieke Kerk nooit over dergelijke macht, niet omdat ze die afwezen, maar omdat ze de instrumenten niet hadden die de moderne wetenschap en technologie beschikbaar stelt.

De bevrijding van de natie is de laatste stap in de eliminatie van parasieten. Het kapitalisme had vroeger al de natuur bevrijd van parasieten en het grootste deel van de rest van de natuur gereduceerd tot grondstoffen voor de verwerkende industrieën. Het moderne nationaalsocialisme of sociaal nationalisme heeft het vooruitzicht om ook de parasieten uit de mensenmaatschappij te elimineren. De menselijke parasieten zijn normaal gesproken bronnen van beginkapitaal, maar dat kapitaal is niet altijd "materieel"; het kan ook cultureel of "spiritueel" zijn. De manieren, mythen, poëzie en muziek van het volk worden als vanzelfsprekend uitgeschakeld, iets van de muziek en klederdracht van de vroegere "volkscultuur" duikt later weer op, vervormd en ingepakt als elementen van het nationale spektakel, als versieringen voor de ambities van nationale accumulatie; de manieren en mythes worden grondstoffen voor verwerking door een of meerdere "menschwetenschappen". Zelfs het nutteloze misnoegen van de arbeiders voor hun aliënerende loonarbeid wordt geliquideerd. Wanneer de natie is bevrijd, is loonarbeid geen zware last meer en wordt het een nationale verplichting die vreugdevol moet worden uitgevoerd. De gedetineerden van een totaal bevrijde natie lezen Orwells *1984* als een antropologische studie, een beschrijving van een vroeger tijdperk.

Het is niet meer mogelijk om deze toestand satirisch te benaderen. Elke satire loopt het risico een bijbel te worden voor weer een ander nationaal bevrijdingsfront. Elke

satireschrijver riskeert de stichter te worden van een nieuwe godsdienst, een Boeddha, Zarathustra, Jezus, Mohamed of Marx. Elke aandacht voor de verwoestingen van het dominante systeem, elke kritiek op de werking van het systeem wordt voer voor de paarden van de bevrijders, lasmateriaal voor de bouwers van strijdkrachten. De Leer van Mao Zedong in al zijn versies en herzieningen is een totaalwetenschap en een totaaltheologie; het is sociale fysica en kosmische metafysica. Het Franse Comité van Nationaal Welzijn beweerde de algemene wil van de Franse natie te belichamen. De herzieningen van de Leer van Mao Zedong beweren de algemene wil te belichamen van alle onderdrukten ter wereld.

De voortdurende herzieningen van deze Leer waren nodig omdat de oorspronkelijke formuleringen niet toepasbaar bleken op alle gekoloniseerde bevolkingen ter wereld, in feite op geen enkele. Geen enkele van de gekoloniseerden ter wereld deelde de Chinese erfenis van tweeduizend jaar identiek staatsapparaat. Weinig onderdrukten ter wereld hadden eigenschappen van een natie in het recente of verre verleden. De Leer moest worden aangepast aan mensen waarvan de voorouders hadden geleefd zonder nationale voorzitter, leger of politie, zonder kapitalistisch productieproces en dus zonder behoefte aan startkapitaal.

Deze herzieningen werden bereikt door de oorspronkelijke Leer te verrijken met ontleningen aan Mussolini, Hitler en de Zionistische staat Israël. Mussolini's theorie over de verwezenlijking van de natie in de staat was een centrale stelling. Elke bevolkingsgroep, klein of groot, industrieel of niet-industrieel, geconcentreerd of verspreid, werd gezien als een natie, niet met betrekking tot hun verleden, maar op het vlak van hun aura, hun uitstraling, hun vermogen zoals verankerd in hun nationale bevrijdingsfronten. De benadering van de natie als een raciale eenheid, zoals bij Hitler en de Zionisten, was een ander centraal gegeven. De kaders werden gerekruteerd bij mensen die de verwantschappen en gewoonten van hun voorouders verloren. De bevrijders waren dus niet te onderscheiden van de onderdrukkers op gebied van taal, geloof, gewoonten of wapens, het enige lasmateriaal dat hen onderling samenhiield en gebonden hield aan hun massabasis was het lasmateriaal dat blanke bedienden aan hun blanke bazen bond aan de Amerikaanse frontier, verwantschap met wie geen verwanten had, gemeenschappelijkheid met wie geen gemeenschap had, de laatste band met wie geen cultuur meer had.

* * *

De herziene Leer kon nu worden toegepast, zowel op Afrikanen als op Navajo's, zowel op Apaches als op Palestijnen. De ontleningen aan Mussolini, Hitler en de Zionisten werden oordeelkundig verborgen omdat Mussolini en Hitler er niet in slaagden vast te houden aan hun macht en omdat de succesrijke Zionisten hun staat hadden getransformeerd in een wereldpolitiemacht tegen alle andere nationale bevrijdingsfronten. Lenin, Stalin en Mao zouden nog meer lof moeten krijgen dan ze verdienen.

De herziene en universeel toepasbare modellen werken even goed als het origineel; nationale bevrijding is een toegepaste wetenschap geworden, het apparaat werd geregeld getest, de vele haperingen in het origineel zijn nu bijgestuurd. De enige vereiste om het ding te doen werken is een bestuurder, een aandrijfriem en brandstof.

De bestuurder is natuurlijk de theoreticus zelf, of zijn naaste volgeling. De aandrijfriem is het algemene personeel, de organisatie, ook wel de Partij genoemd of de communistische partij. Deze communistische partij met kleine "c" is exact wat men algemeen aanneemt dat ze is. Ze is de kern van een politieorganisatie, verantwoordelijk voor de zuiveringen en ze zal zelf worden gezuiverd zodra de leider de Nationale Leider wordt en die de onveranderlijke Leer zal moeten blijven herzien terwijl ze zich aanpast aan de familie van bankiers, munitieleveranciers en investeerders. En de brandstof: de onderdrukte natie, de lijdende massa, het bevrijde volk is en blijft de brandstof.

De leider en zijn algemene kader worden niet ingevlogen van buitenaf; het zijn geen vreemde agitators. Ze zijn integrale producten van het kapitalistische productieproces. Dit productieproces gaat onveranderlijk samen met racisme. Racisme is geen noodzakelijk onderdeel van productie, maar racisme in een of andere vorm is een noodzakelijk onderdeel geweest van het proces van primitieve accumulatie van kapitaal en sijpelde bijna altijd het productieproces binnen.

Geïndustrialiseerde naties verkregen hun startkapitaal door onteigening, deportatie, vervolging en segregatie, ook wanneer ze niet altijd werden uitgeroeid, ging het steeds om mensen die werden aangeduid als rechtmatige prooi. Verwantschappen werden verbroken, omgevingen vernietigd, culturele geaardheden en manieren werden uitgeroeid.

Nakomelingen van overlevenden van zulke aanvallen hebben geluk als ze nog maar de minste relieken bewaren, vluchtige schaduwen van de cultuur van hun voorouders. Veel nakomelingen hebben zelfs geen schaduwen, ze zijn totaal leeg; ze zetten zich aan het werk en daardoor versterken ze het apparaat dat de cultuur van hun voorouders vernietigde. En in de wereld van het werk worden ze naar de marges gedreven, naar de minst aantrekkelijke en minst betaalde jobs. Ze worden er woest van. Een inpakker in de supermarkt bijvoorbeeld, weet misschien meer over de stocks en de bestellingen dan de manager, weet misschien dat racisme de enige reden is waarom hij geen manager is en de manager geen inpakker. Een veiligheidsagent weet misschien dat racisme de enige reden is waarom hij geen chef is bij de politie. Het zijn mensen die alle banden hebben verloren, die dromen om managers en chefs te worden in grootwarenhuizen en bij de politie, waar de nationale bevrijdingsfronten wortelschieten, hier worden de leider en het algemene personeel gevormd.

Nationalisme blijft zijn aantrekkingskracht uitoefenen op mensen die hun cultuur hebben verloren omdat alle andere vooruitzichten nog somberder zijn. De cultuur van de voorouders werd vernietigd, dus, pragmatisch gezien, heeft ze gefaald. De enige voorouders die overleefden zijn zij die zich aanpasten aan het systeem van de veroveraars

en ze overleefden aan de marges van de vuilnisbelten. De uiteenlopende utopieën van dichters en dromers en de vele “mythologieën van het proletariaat” hebben allemaal gefaald; ze konden zichzelf in de praktijk niet bewijzen; ze bleken niet meer dan gebakken lucht, wensdromen, luchtkastelen, het ware proletariaat was even racistisch als de bazen en de politie.

De inpakker en de veiligheidsagent verloren het contact met de oude cultuur, ze zijn niet geïnteresseerd in wensdromen of utopieën, die worden afgewezen met hetzelfde praktische misprijzen van de ondernemer tegenover dichters, drifters en dromers. Het nationalisme biedt hen iets tastbaar, iets dat werd beproefd en waarvan ze weten dat het werkt. Er is geen enkele reden waarom de afstammelingen van onderdrukten onderdrukt moeten blijven wanneer het nationalisme hen het vooruitzicht geeft om onderdrukkers te worden. Verre en nabije verwanten van slachtoffers kunnen een racistische natiestaat worden, ze kunnen zelf andere mensen in concentratiekampen drijven, andere mensen naar goeddunken verplaatsen, een genocidale oorlog tegen hen voeren, zich startkapitaal verschaffen door hen te onteigenen. Indien “raciale verwanten” van de slachtoffers van Hitler het kunnen, dan kunnen verre en nabije verwanten van de slachtoffers van Washington, Jackson, Reagan of Begin het ook.

Elke onderdrukte bevolking kan een natie worden, een fotonegatief van de natie van de onderdrukker, een plaats waar de vroegere inpakker de manager van de supermarkt is, waar de vroegere veiligheidsagent de baas van de politie is. Door de bijgewerkte Leer en strategie toe te passen kan elke veiligheidsagent het voorbeeld volgen van de Romeinse Pretoriaanse garde. De veiligheidsagenten van een buitenlands mijnbouwbedrijf kunnen zichzelf uitroepen tot een republiek, het volk bevrijden en het blijven bevrijden tot het volk niets anders rest dan te bidden voor het einde van de bevrijding. Nog voor de macht wordt gegrepen, kan een bende zich een Front noemen en arme mensen met zware belastingen en constante politiebewaking iets bieden dat ze niet hebben: een organisatie die bijdragen verzamelt en een knokploeg, namelijk bijkomende belastingontvangers en politie, nu van het volk zelf. Op die manier worden mensen bevrijd van de kenmerken van hun geslachtofferde voorouders, alle relieken die overleven sinds pre-industriële tijden en niet-kapitalistische culturen kunnen eindelijk voorgoed worden uitgeroeid.

De gedachte dat het begrip van een genocide, de herinnering aan een holocaust, mensen ertoe kan aanzetten het systeem te ontmantelen, is een dwaling. De voortdurende aantrekkingskracht van het nationalisme wijst erop dat het omgekeerde het geval is, namelijk dat het begrip van een genocide mensen ertoe heeft geleid genocidale legers te mobiliseren, dat de herinnering aan holocausten mensen ertoe heeft geleid een holocaust te begaan. De gevoelige dichters die zich het verlies herinnerden, de onderzoekers die het documenteerden, zijn zoals de exacte wetenschappers die de structuur van het atoom blootlegden. Toegepaste wetenschappers gebruikten die ontdekking om de kern van het atoom te splitsen, wapens te ontwikkelen die de kern van elk atoom kunnen splitsen;

nationalisten gebruiken de poëzie om bevolkingen te splitsen en weer samen te brengen, om genocidale legers te ronselen, om nieuwe holocausten te plegen.

De zuivere wetenschappers, dichters en onderzoekers vinden van zichzelf dat ze geen schuld hebben aan de verwoeste landschappen en de verbrande lijken.

Zijn ze onschuldig?

Volgens mij is minstens een van de vaststellingen van Marx waar: elke minuut die wordt besteed aan het kapitalistische productieproces, elke gedachte bijgedragen aan het industriële systeem, vergroot een macht die vijandig staat tegen de natuur, de cultuur, het leven. Toegepaste wetenschap is niet vreemd aan, het is een integraal onderdeel van het kapitalistische productieproces. Nationalisme wordt niet ingevoerd uit het buitenland. Het is een product van het kapitalistische productieproces, net zoals de chemicaliën die de meren, de lucht, de dieren en de mensen vergiftigen, net zoals de kerncentrales die de nabije omgeving radioactief maken in afwachting dat de hele omgeving dat wordt.

Bij wijze van naschrift wil ik een vraag beantwoorden nog voor ze wordt gesteld. Die vraag is: "Denk je niet dat een afstammeling van een onderdrukt volk beter af is als supermarktmanager of politiechef?" En mijn antwoord is een andere vraag: Welke baas van een concentratiekamp, welke nationale beul of folteraar is geen afstammeling van een onderdrukt volk?

Detroit, december 1984.

* * *

Vertaling Geert Carpels, lente 2026